

Fotograferne frygtede postkortet

Af Lennart Weber

Dygtige fotografer spillede en vigtig rolle i postkortets barndom. De bidrog i høj grad til, at man markant fik udviklet postkortenes motiver, og det er dygtige fotografer, vi kan takke for, at vi fik skabt grundlaget for de fine fotografiske postkort, som vi alle i dag kan glæde os over. Tiden omkring 1900-1920 var fattig på fotografier i aviser og ugeblade. Derfor er datidens fotografiske postkort en vigtig kilde hvis vi gerne vil kende vores kulturhistoriske baggrund.

Men det var langt fra alle fotografer, der var positive stemt overfor det nye medie. I fotografernes organisation, Dansk Fotografisk Forening, var der en gruppe, der direkte bekrigede postkortet. Det kan man bl.a. læse i fotografernes medlemsblad, Dansk Fotografisk Tidsskrift, hvor der i 1908 var en heftig debat om postkortet.

Debatten blev startet af fotograf Chr. Reinau, der skrev et indlæg med en ret opsigtsvækkende overskrift:

Det fotografiske erhvervsliv truet af postkortet.

Selv her 116 år senere kan man godt undre sig over debatten og føle, at Reinau skød med kanoner mod gråspurve. Men debatten handlede især om foto-grafernes priser og altså ikke så meget om selve postkortet som nyt medie.

I artiklen kan man bl.a. læse følgende:

Vi har i det sidste årstid jævnlig fået meddelelser fra kolleger landet over om den stadigt fremtrædende usik, at fotografer leverer fine udkopierede celloidinpostkort, fint retucherede, o.s.v, ganske a la kabinet-billeder, til en meget billig pris, f.eks. 2 kr. pr dusin (12 stk.)

Et meget tidligt fotografisk postkort af en dame, der stort viser sin nye cykel frem. Postkortet er ikke udgivet af et af de store forlag, og der er ingen information om en fotograf. Formentlig er det udgivet af en amatørfotograf, men det er et gæt. Postkortet er brugt 29. august 1902, hvor Agnes sendte en hilsen til Valborg på Møn. Postkortet er fra den periode, hvor de professionelle fotografer endnu ikke havde vist interesse for postkortet, som de mente var unfair konkurrence fra amatørfotografernes side.

Her ses to af Emil Jansens fotografiske postkort med fotografierne fra Højerup Kirke 1904 og Algade i Store Heddinge i 1903. Bemærk at der ikke er mennesker på hans fotografier. Begge postkort har nederst i fotografiet et præget stempel med teksten: E. Jansen, Kjøge & Storehedinge.

Videre i Reinaus artikel kan vi læse:

.. er jo kun et skalkeskjul for at levere arbejde til smudskonkurrencepriser, som det jo nu er blevet brugt at kalde denne virksomhed. Men hvis er skylden? Ikke just fotografernes – heller ikke publikum! Nej! Amatørerne og deres leverandører er de eneste skyldige.

Eksemplet fra Aalborg

Christian Reinau sluttede sin artikel med en kraftig opfordring til alle organiserede fotografer om at drøfte disse forhold over hele landet og fastsætte regler for disses levering af portrætplader tagne på atelier.

Senere i 1908 blev Christian Reinaus artikel i Dansk Fotografisk Tidsskrift fulgt op med et længere indlæg fra fotograf Fritz Karner, Aalborg med overskriften:

Kampen mod smudskonkurrencen.

Fritz Karner fortalte i artiklen, at 65 procent af fotograferne i Aalborg, der var medlem af Dansk Fotografisk Forening, havde lejet et atelier, hvor de producerede postkort, som de solgte for 1,50 kr. pr dusin eller ca. 12 øre pr. stk., for at holde amatørfotografer væk fra postkortområdet, og ifølge Fritz Karner virkede denne aktion så godt, at der stort set ikke var smudskonkurrence på postkortmarkedet i Aalborg.

Fotografiske postkort 1900-1908

De første fotografiske postkort i Danmark er efter alt at dømme udgivet i årene omkring 1900-1902. Det var typisk amatørfotografer, der eksperimenterede med fotografiske postkort. De kendes især ved kvaliteten. De var ofte lidt uskarpe og misfarvede, fordi fotografen ikke havde været

tilstrækkelig omhyggelig med processen i mørkekammeret.

Men der var også professionelle fotografer, der tidligt var med på postkortmoden, som nåede ud til et bredere publikum. Der er f.eks, udgivet fine fotografiske postkort med skuespillere fra 1903.

Fotografisk Forlag kom på banen i 1907, og de bidrog i høj grad til at udvikle postkortet med topografiske motiver og bybilleder med sporgvogne og masser af gadeliv.

Debatten i Dansk Fotografisk Tidsskrift virkede også lidt dobbeltmoralisk. Medlemsbladet bragte ofte store annoncer fra postkortfirmaer, der solgte prospektkort og brevkort. Desuden var der en del organiserede fotografer, der solgte deres fotografier til Stender, Alex Vincent m.fl., og nogle af dem udgav også deres egne fotografiske postkort.

Emil Jansen, Storeheddinge

En af de organiserede fotografer, der tidligt så mulighederne i de fotografiske postkort, var Emil Jansen, Store Heddinge. Han var en af de første - måske den første fotograf medlem af Dansk Fotografisk Forening - der selv udgav postkort og lagde navn til denne udgivelse. Han udgav postkort med motiver af Højerup Kirke og centrale gader i Store Heddinge fra 1903.

Hans fotografiske postkort er ganske fine, men det er værd at bemærke, at der ikke ses mennesker på hans fotografier. I 1903 havde fotograferne stadig vanskeligt ved at fotografere mennesker udenfor, fordi de normalt var i bevægelse.